

Anlæggelse af kateter à demeure

EN PRAKTISK PROCEDUREVEJLEDNING FRA MEDVIDEN.DK

FORFATTER
EBBE THINGGAARD
MORTEN ANDRESEN (ILL.)

PUBLICERET
9. JANUAR 2011

Formål

Anlæggelse af kateter gennem de nedre urinveje for at sikre frit afløb fra blæren. Proceduren forkortes ofte KAD.

Indikationer

- Obstruktion af de nedre urinveje
- Inkontinens
- Måling af diureser
- Behov for kontinuerlig tømning af blæren
- Ved visse operationer
- Efter operation på urinvejene
- Som behandling, fx ved hæmaturi eller BCG skyldninger

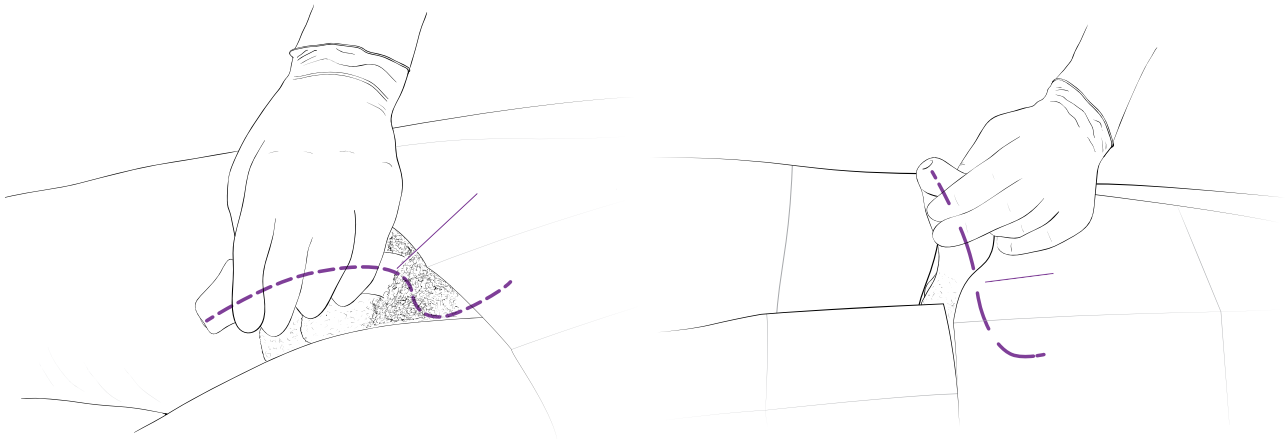
Remedier

- Kateter (Str. Ch 12–16 — dog 18–24 ved hæmaturi eller pus i urinen)
- Kateterpose og slange, evt. diuresemåler
- Gel med lokalbedøvelse og klorhexidin
- Sprøjte, med 10 ml vand
- Rent vand fra harmonika-flaske
- Nyrebækken
- Plastikkop med vatkugler
- Plastik pincet
- Sterilt afdække
- Sterile handsker (Se procedurevejledningen på MedViden.dk)

KATETERSTØRRELSER

Størrelsen af et kateter angives i Ch (Charière sv.t. $\frac{1}{3}$ mm) og beskriver den ydre diameter. Det vil sige at størrelsen ikke altid fortæller os hvor stort et afløb der er i katetret. Dette er vigtigt at huske, når man anlægger kateter ved patienter med hæmaturi og koagler da disse kræver en større indre diameter af afløbskanalen.

Man bør altid lægge den mindste størrelse kateter muligt, sædvanligvis str. 12–16 ved patienter man blot forventer normal urin hos, 18–24 hos patienter med pyuri og hæmaturi, 6–10 ved engangskaterisering eller hos patienter med forsnævring i de nedre urinveje.

FIGUR 1. UDRETNING AF DEN PENOSCROTALE VINKEL.

Kontraindikationer

- Urethralt traume, eller mistanke herom.

Proceduren for mænd

FORBEREDELSE

1. Læg alt det du skal bruge klar på et procedurebord og åben de forskellige pakninger.
2. Bed patienten om at klæde sig af fra navlen til knæene og lægge sig på ryggen i sengen.
3. Placer kateterpose og slange så den er let at få fat i.
4. Læg steril afdækning henover maven proksimalt for penis og henover benene distalt for penis, evt. så det sidder fast mellem penis og scotum.
5. Fyld vand i plastikkoppen med vatkugler.
6. Åben kateterposen henover den sterileafdækning så katetret lægger sig herpå uden at blive usterilt.
7. Ifør dig sterile handsker og placer de andre sterile remedier på afdækningen.

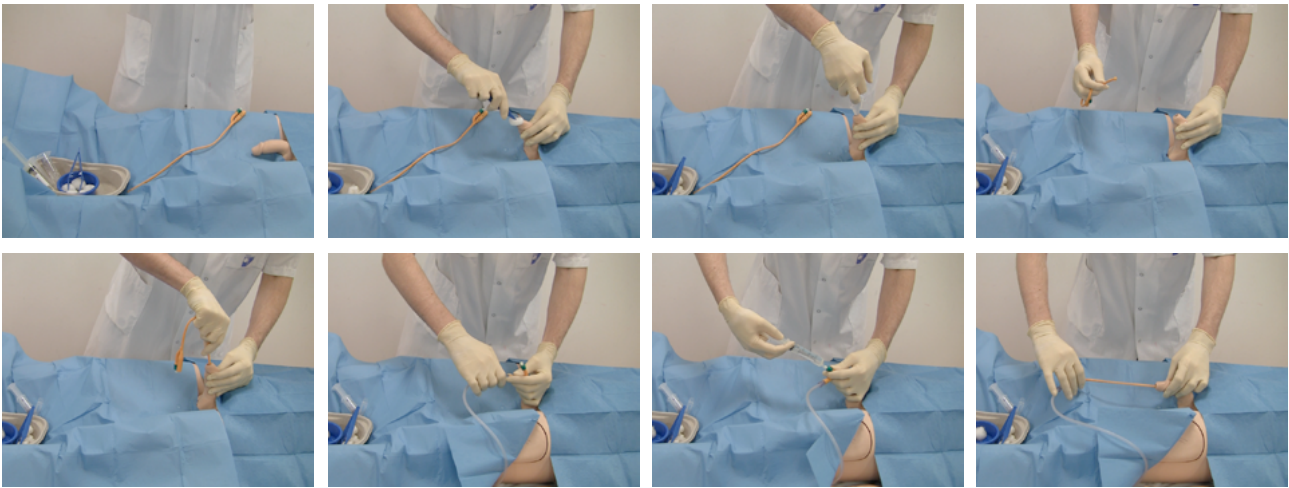
SELVE PROCEDUREN

1. Tag fat i penis med den ikke dominante hånd, træk forhuden tilbage og hold bagved glans med pege og tommelfinger, træk forsigtigt til penis er udstrakt, ca. 90 graders vinkel til maven for at udrette den peno-scrotale vinkel.
2. Anvend pincetten til at afvaske omkring meatus med de våde vat-totter, brug cirkelbevægelser væk fra meatus.
3. Indfør gel i urethra, klem let om urethra for at undgå at gelen løber ud, afslut med en topgel henover meatus, samt en klat på kateterspidsen.
4. Indfør forsigtigt katetret i urethra indtil du møder modstand. Drej nu penis ned mod benene ca. 45 graders vinkel til benene og før katetret videre op i blæren. Brug et kontinuert let tryk.
5. Når katetret er i blæren begynder der at løbe urin i katetret, før katetret helt ind, og tag fat om studsens med tommel og pegefingre imens du holder penis med de tre øvrige fingre. Tryk let omkring katetret så du undgår unødigt spild og sæt kateterslangen fast i katetret.
6. Fyld 5–8ml vand i ballonen (rent vand eller salt vand afhængigt af katetertypen).
7. Træk forsigtigt ned i katetret til du møder modstand, træk forhuden tilbage over glans.
8. Tape slangen fast til benet og placer urinposen ca. 50 cm under blæren for at optimere afløb uden at skabe for meget undertryk.

Relaterede emner

- Suprapubisk kateter, Anlæggelse af
- Suprapubisk kateter, Skift af
- Suprapubisk kateter på børn under 2 år, Anlæggelse af

Find vejledningerne på MedViden.dk

FIGUR 2. ANLÆGGELSE
AF KAD PÅ MÆND.

Proceduren for kvinder

FORBEREDELSE

1. Læg alt det du skal bruge klar på et procedurebord og åben de forskellige pakninger.
2. Bed patienten om at klæde sig af fra navlen og lægge sig på ryggen i sengen, med bøjede let spredte ben.
3. Placer kateterpose og slange så den er let at få fat i.
4. Læg steril afdækning på sengen i melleme benene.
5. Fyld vand i plastickoppen med vatkugler.
6. Åben kateterposen henover den sterileafdækning så katetret lægger sig herpå uden at berøre det.
7. Ifør dig sterile handsker og placer de andre sterile remedier på afdækningen.

SELVE PROCEDUREN

1. Placér to fingre på hver sin labia majora og adskil disse forsigtigt så du kan se meatus.
2. Anvende pincetten til at afvaske omkring meatus med de våde vat-totter, brug cirkel bevægelser fra meatus.
3. Indfør gel i urethra.
4. Indfør forsigtigt katetret i urethra. Brug et kontinuert forsigtigt tryk.
5. Når katetret er i blæren begynder der at løbe urin i katetret, får katetret helt ind og tryk let omkring katetret så du undgår unødigt spild og sæt kateterslangen fast i katetret.
6. Fyld 5–8 ml vand i ballonen (rent vand eller salt vand afhængigt af katetertypen).
7. Træk forsigtigt ned i katetret til du møder modstand.
8. Tape slangen fast til benet og placer urinposen ca. 50cm under blæren for at optimere afløb uden at skabe for meget undertryk.

Efter proceduren

Efter proceduren noteres:

- Indikationen for anlæggelsen af katetret
- Katetertype (Foley, Tiemann el.lign.)
- Størrelse af katetret i Ch
- Hvor meget urin du udtømte umiddelbart
- Farve og konsistens af urinen

Komplikationer

Læsion af urethra. Overfladiske læsioner vil som regel hele op af sig selv, og det vigtigt at man beholder katetret in situ både for at skabe kompression på blødningen og for at undgå opheling med striktur af urethra.

Via falsa. Ved for højt tryk under katesteranlæggelsen kan man komme til at lædere urethra og derved lave en passage gående ud fra urethra. Dette fremkommer ofte ved vinklingen i urethras forløb fra bækkenbunden op i mod blæren.

Urinvejsinfektioner. Ved længerevarende kateteranvendelse er det svært at undgå urinvejsinfektioner. Disse bør ikke behandles medmindre de giver symptomer. Derfor bør man overveje indikationen for KAD og tage dette hyppigt op til revurdering.

Hæmaturi. Katetret i sig selv samt anlæggelse heraf kan give hæmaturi. Men husk at alle patienter med hæmaturi bør udredes for dette.

Uretralfeber. Feber efter anlæggelse eller fjernelse af kateter. Skyldes ofte slimhinde-læsion.

Fjernelse af kateter i nedre urinveje

Katetret kan fjernes forholdsvis nemt. Du skal blot anvende en sprøjte til at udtømme ballonen, hvorefter katetret trækkes forsigtigt ud. Husk at notere dig størrelse og type af katetret.

VENTILER OG AFKLEMNINGSREGIME

Hos nogle patienter der bruger kateter kan man overveje at påsætte en ventil i stedet for en kateterpose. Dette gøres for at bevare en del af blærens funktion og for at hindre skrumpning og bevare motorisk funktion. Der kan bruges ventil til dagen og kateterpose om natten.

Ventilen gør at patienten ikke behøver at have en urinpose om benet, men blot kan gå ud og lade vandet ved at åbne ventilen. Patienten bør lade vandet ved trang og min. hver 3. time.

Anvendelse af ventil forudsætter at:

- Patienten er afebril.
- Der er klar urin.
- Patienten ikke er akut syg eller i terminalstadiet.
- Der ikke er mistanke om påvirkning af øvre urinveje.
- Der er sufficient blærekapacitet.
- Der ikke er nogen blærespasmer.

Video

Se en videogennemgang af proceduren på MedViden.dk.

Husk

- Brug så lille kateterstørrelse som muligt (Oftest Ch 14–16).
- Sørg for at anvende rigeligt med gel. Her er det vigtigt at gelen bliver installeret i urethra og ikke hurtigt ryger ud igen. Hos mænd kan man med et let tryk med pege- og tommelfinger lukke meatus og derved holde gelen inde indtil man har ført katetret ind.
- Sørg for at give lokalbedøvelsen tid til at virke.
- Problemer med at føre katetret forbi den penoscrotale vinkel kan afhjælpes ved at dreje og løfte penis som beskrevet tidligere, hvormed man forsøger at udrette vinklen. Man kan også med den ikke-dominante hånd forsøge at guide katetret med en finger under pungen eller ved samtidig rectal eksploration.
- Formår du ikke at anlægge katetret bør du overveje om der skal anlægges et suprapubisk kateter.